כי הם חיינו - שו"ת מעשי לחיים

לעשות ביטוח חיים – האם פגם באמונה

הדילמה

חשבתי לעשות ביטוח חיים, כדי שבמקרה מוות ח"ו יהיה לילדי הקטנים מקור הכנסה בסיסי, עד שיגדלו ויתבססו – כשסיפרתי זאת לחבר שלי, שנראה בעיני כאדם מאוד דתי ומבין בהלכה – הוא אמר לי בתוקף לא לעשות, מפני שעשיית ביטוח חיים היא קטנות אמונה וחוסר בטחון בה' – האם נכונים דבריו?

בירור

מדרש ותלמוד

במדרש תהלים (שוחר טוב) מזמור כג' מובא: **ה' רועי לא אחסר - זהו שאמר הכתוב: כי ה' אלוקיך ברכך בכל מעשה ידך אשר תעשה (דברים פרק ב' ז'), רבי יעקב אומר יכול אפילו יושב ובטל, תלמוד לומר בכל מעשה ידך, אם עשה אדם הרי הוא מתברך, ואם לאו אינו מתברך** – מהמדרש עולה - שעל האדם מוטלת חובת ההשתדלות לפרנסתו, אלא שעליו לשלב זאת עם הבטחון בה', שעל ידי השתדלותו ימציא לו פרנסתו.

בתלמוד בבלי במסכת סוטה מח. מובא: **"משנה: משחרב בית המקדש - בטל השמיר, ונופת צופים, ופסקו אנשי אמנה מישראל, שנאמר: הושיעה ה' כי גמר חסיד וגו'"**. בגמרא: שם מובא: **"ופסקו אנשי אמנה. אמר רבי יצחק: אלו בני אדם שהן מאמינין בהקב"ה; דתניא, רבי אליעזר הגדול אומר: כל מי שיש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר - אינו אלא מקטני אמנה..."**

מהרש"א

מהרש"א בחידושי אגדות שם ביאר שזו הנהגה מצד חסידות, ולכן הזכירו על זה במשנה את הפסוק: **"הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים מבני אדם"** - מה שאין כן מידת הצדיקים, ומשמע שעל כל פנים אין בזה איסור מן הדין, כשמשתדל להשיג יותר מהמזון של אותו היום לצורך מחר: **"...ובמתניתין מייתי לה מקרא הושיעה ה' כי גמר חסיד כי פסו אמונים גו' כי זה ודאי מדת חסידות שיש לו ביטחון אבל בצדיקים שאינן במדרגה זו..."**

הערה: המהרש"א הוא רבי שמואל אליעזר בן רבי יהודה הלוי איידלס נולד 1555 נפטר 1632.

מאירי

מדברי המאירי בפירושו לספר משלי יוצא – שראוי וצריך להשתדל להשיג יותר מהמזון של אותו היום לצורך מחר, ובלבד שלא יסיר מבטחו מהקב"ה, ולא יאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה: משלי פרק יט' כא': **"רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום' מפרש המאירי: שעל האדם לתת בטחונו בה' יתברך בכל ענייניו, ולא יסמוך על השתדלותו וחריצותו בלבד עד שיאמר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה.**

אבל ישתדל בזה ויתלה בטחונו בה' יתברך, ולא שימנע ממנו ההשתדלות, כי בכל הדברים הזריזות משובחת והעצלות מגונה, אלא עם השתדלותו ישים בטחונו בקב"ה, ויתלה בו הצלחתו, וכמו שנאמר פן תאמר בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזכרת את ה' אלוקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל.

וכן עולה ממה שכתב המאירי גם בפירושו לתהלים מזמור קכח'.

אם כך יוצא, שגם אדם המבטח את עצמו בפוליסת ביטוח, פשוט שאין בזה שום חשש איסור ונראה שאפילו רצוי לעשות ובתנאי שהוא יאמין שהכל על פי השגחת ה' יתברך.

פסיקה להלכה בשו"ע

מרן פסק להלכה בשולחן ערוך יורה דעה בהלכות ריבית סימן קנט' סעיף א' כך: **"דבר תורה, מותר להלוות לעובד כוכבים בריבית. וחכמים אסרוהו, אם לא כדי חייו...והאידנא, מותר (בכל עניין). (הטור)"**.

שו"ת יחווה דעת

בשו"ת יחוה דעת חלק ג' סימן פה' הסביר מדוע כיום התירו בהיתר גמור הלוואה בריבית לגויים, ולא השאירו את האיסור בעינו מתוך בטחון בה' שישלח את הפרנסה.

מדוע התירו זאת? – משום שאין לחוש בזה משום חוסר בטחון בהשי"ת, כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, אלא מכיוון שעל פי הטבע אנו מוכרחים לשאת ולתת עמהם, התירו גם איסור ריבית לעכו"ם.

וכן ביארו התוספות במסכת בבא מציעא דף ע. בד"ה "תשיך" שמכיוון שעל פי הטבע אנו מוכרחים לשאת ולתת עמהם וההוצאות רבות, התירו גם איסור ריבית לגויים, שתחילה אסרוהו מדרבנן. והרי יכלו לבטוח בה', שאין מעצור לה' להושיע ברב או במעט, אלא משמע שאין לחוש בזה משום חוסר בטחון בה' יתברך, שזו דרך ההתנהלות בעולם.

מותר לעשות ביטוח חיים ואינו פגם באמונה

הגאון רבי אליעזר דייטש בשו"ת פרי השדה חלק ב' סימן מד' התיר לעשות ביטוח חיים, והביא סמך לזה מדברי התוספות במסכת קידושין דף מא. – וכך כתב: **"ואני רגיל לפרש שזהו מה שכתוב ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר זרועו ומן ה' יסור לבו, שהמשתדל לצורך פרנסתו וסומך אך ורק על חסדיו של בשר ודם ומסיר מבטחו מה' יתברך, זהו בכלל ארור.**

אבל המאמין בכל דרכיו כי הקב"ה סיבת כל הסיבות, אלא שעושה השתדלות לצורך פרנסתו, אין זה בכלל מניעת בטחון, כי מכל מקום בטחונו בה'. לפיכך מותר לעשות ביטוח חיים כשהוא בוטח בה', שגם זה מן השמים, שנועדים אנשים לעשות עסק בזה לטובת בני אדם, ויודע שאין שום דבר בלי השגחת הקדוש ברוך הוא..."

אין בזה משום הקדמת הפורענות

בשו"ת לחם שלמה חלק ב' מיורה דעה בסימן סז' כתב שאין בזה שום חשש של מקדים הפורענות, זאת בהסתמך על מה שכתב בשו"ת הריב"ש סימן קיד' שמותר לאדם בריא להכין לעצמו קבר ותכריכין ואין שום חשש בזה...והוסיף שדודו הגאון הצדיק רבי נפתלי זצ"ל, עשה בעצמו ביטוח הנ"ל, ואילו היה בו איזה נדנוד עבירה לא היה עושה בעד כל הון שבעולם.

סיכום

פשוט שמותר לעשות ביטוח חיים, ובפרט שעושה זאת כדי שבמקרה מוות וכדומה יהיה לילדיו הקטנים מקור הכנסה בסיסי, ואין בזה חוסר בטחון בקב"ה. ובלבד שהכל ייעשה על פי ההלכה ועפ"י התורה הקדושה, שדרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום.

בס"ד כח' תשרי ה'תשפ"ז שנה 32 | גיליון מספר 1 | יוצא לאור ע"י הרב שמעון בוחניק - רב קהילה בחשמונאים

קול ששון - לדעת - אור לרחל

גיליון תורני שבועי לשבת קודש - שבת נח

כניסת השבת: 17:49 | **יציאת השבת** 18:47 (**שעון קיץ**) **הגיליון ע"ש ולע"נ ששון ורחל בוחניק ז"ל**

פרשת שבוע - מסרים לאיכות חיים

שגיאתו של נח

פרשת השבוע פותחת בשבחו של נח - "**נח איש צדיק, תמים היה בדורותיו, את האלוקים התהלך נח**" (**פרק ו' – ט'**).

אדם שהתורה הקדושה מעידה עליו שהיה – "**צדיק תמים**"- אין לנו שום ספק שהוא אדם גדול ונעלה.

לנו אין מושג ותפיסה במעלת התנאים והאמוראים, אין לנו מושג אפילו לא במעלתם של גדולי ישראל הראשונים והאחרונים כמו הרמב"ם, האר"י הקדוש, מרן הבית יוסף ועוד.

אולם אנו בטוחים שכל מעשה שלהם היה מתוך במחשבה תחילה - על אחת כמה וכמה אדם כמו נח, שהתורה מעידה עליו שהיה - הצדיק התמים.

ה' יתברך רואה שבמשך עשר דורות בני אדם ובעלי החיים השחיתו את דרכם: "**וירא אלוקים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ**" (פרק ו' יב').

בהמשך ה' משתף את נח בהחלטתו לכלותם במי מבול: "**ויאמר אלוקים לנח קץ כל בשר בא לפני כי מלאה הארץ חמס מפניהם והנני משחיתם את הארץ:...ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ לשחת כל בשר אשר בו רוח חיים מתחת השמים כל אשר בארץ יגווע**".

ובהמשך ה' מטיל על נח משימה לקיום מקצת מבעלי החיים בעולם, על ידי עשיית תיבה אליה יכנסו מקצת בעלי חיים והיא תגן עליהם ממי המבול: "**עשה לך תיבת עצי גפר קנים תעשה את התיבה וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר:...ומכל החי מכל בשר שנים מכל תביא אל התיבה להחיות אתך זכר ונקבה יהיו**".

אחרי המבול שהשחית את כל בעלי החיים בעולם, ה' מצווה על נח לצאת מהתיבה: "**צא מן התיבה אתה ואשתך ובניך ונשי בניך אתך**" (פרק ח'), נח יוצא ותחילה בונה מזבח כהודאה לה': "**ויבן נח מזבח לה'...ויעל עלת במזבח**".

כעת המשימה של נח ומשפחתו היא לשקם את העולם מהחורבן הנורא של היקום, לייסוד העולם החדש – ומהי הפעולה הראשונה שהוא עושה – "נוטע כרם" - מדוע מכל הפירות שבעולם, מכל התבואות והירקות, בחר לטעת דווקא כרם?

נראה שהסיבה לכך היא, שמהענבים מפיקים יין, משקה המשמח ומצהיל את הדעת. אכן הם היו זקוקים לזה למראה החורבן שנגלה לעיניהם. אובדן מוחלט של האנושות, של בעלי החיים, הצמחיה – הכל. כמו שכתב שלמה המלך במשלי פרק לא' – "**תנו שכר לאובד ויין למרי נפש**" - הם היו זקוקים למשקה זה המעודד ומחזק לאחר שנה של הסגר בתיבה, שנה של עמל עד כלות הכוחות בשירותם של כל בעלי החיים בעולם.

כמו כן היין הוא משקה שימושי, באמירת תודה והלל לה', וכבר אמרו חז"ל במסכת ברכות לה. "...**מנין שאין אומרים שירה אלא על היין**..." - אכן בברית מילה ועריכת חופה וקידושין ועוד, אומרים ברכה על כוס יין מלא, ונח היה חייב להודות ולהלל לה' ולשאת כוס של ברכה. כל זה, לפי המושגים והתפיסה שלנו, אבל ביין, מן הסתם גנוזים גם סודות עילאיים. אברהם אבינו ערך משתה יין בבריתו של יצחק, יעקב התברך על יין שהביא לאביו. יוסף שלח לאביו יין ישן, שדעת זקנים נוחה הימנו. על גבי המזבח מנסכים יין, ועוד.

והנה, מעשה זה שהיה כה נשגב ונאצל, נחשב לו לחטא ולנפילה: "**ויחל נח איש האדמה ויטע כרם**" (פרק ט' פסוק כ') "ויחל" - נתחלל ונעשה חולין! מאיש צדיק תמים המתהלך עם האלוקים, נהפך לאיש אדמה! - יש להבין מה פסול היה באותה נטיעה?

נראה לומר שהייתה כאן טעות בבחירת סדרי העדיפות. היין נפלא הוא, מתוק ומשמח. אבל בעולם חרב ושומם לא נוטעים כרם בתחילה, אלא זורעים חיטה, מגדלים ירקות וכו'. רק כשהבסיס ישנו, האוכל מצוי, אז אפשר להתפנות למותרות, לשמחה, ליין - אם היה אוכל לחם וירקות ושאר מוצרים בסיסיים, היה גם היין לברכה.

אם היה נוהג כך, כל עוגמת הנפש הייתה נחסכת - אבל לטעת כרם בתחילה, זה עיוות של סדר העדיפויות.

מה אנחנו יכולים ללמוד מזה? בראיה לאומית - רבות מדובר על השקעה בתשתיות. בכבישים, תעסוקה ובכל הדברים הטובים והנחוצים, המועילים והיפים. אבל את העיקר שוכחים, את התשתית והבסיס הדרושים לעם היושב בציון – את ההשקעה בחינוך הטוב והנכון - הרי אם לא משקיעים בחינוך מיליון וחצי, ילדי ישראל, אם יזניחו את ההשקעה בתחום הרוח והמורשת – איזה אופי יהיה לעם בעוד עשרים שנה? איזה צביון יהיה למדינה? בשביל מי סללו את הכבישים וייצרו מקומות תעסוקה?

אולם - לרוב האנשים אין יכולת השפעה ישירה, על המישור הציבורי והכללי. אבל הדברים נכונים שבעתיים במישור האישי והמשפחתי. על כל אדם לגבש את סולם עדיפויות הנכון, את חלוקת התקציב האישי והמשפחתי.

לדוגמא, כשבוחרים דירה, יש להתעניין בשאלות, מי יהיו החברים של הילדים, מיקומם של בתי הכנסת ומוסדות החינוך, לפני ההתעניינות בשאר הפרטים, כמו כיווני אוויר, גינון וכדומה, וכשמתארגנים לנופש, יש לברר מה הכשרות ומי החברה שתהיה שם ומה האווירה שתשרור, לפני שבודקים כמה כוכבים יש למלון. בקיצור - סדר העדיפויות נכון.

בין האדם לזולתו

אנו מוצאים שהתורה החמירה בחטא המצער חבירו, יותר מהונאת ממון, כפי שמובא במסכת בבא מציעא דף נח: - **"אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי גדול אונאת דברים מאונאת ממון, זה נאמר בו 'ויראת מאלוקיך' וזה לא נאמר בו 'ויראת מאלוקיך', רבי אלעזר אומר זה בגופו וזה בממונו, רבי שמואל בר נחמני אמר זה ניתן להשבון וזה לא ניתן להשבון".**

חז"ל החמירו במי שמלבין פני חבירו ברבים ואמרו: **כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים, יורד לגיהנום ואינו עולה.** לכן צריך להיזהר לא לבייש חבר ברבים בין קטן בין גדול. וכן הזהירו: **"אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה. אמר רב חסדא כל השערים ננעלו חוץ משערי אונאה, והצועק על אונאת דברים נענה מיד".**

לדעת לילדי ישראל

שאלות לכיתות א' עד ה' (פירוש רש"י)

1. **על איזה חטא מחטאי דור המבול נחתם גזר דינם?**

א. על חטא של עבודה זרה. ב. על חטא של שפיכות דמים.
ג. על חטא של הגזל. ד. על חטא של עריות.

2. **"...הָבָה נִלְבְּנָה לְבֵנִים..." (פרק יא') - מדוע לא השתמשו באבנים?**

א. בבל היא בקעה ואין בה אבנים. ב. הלבנים יותר חזקות.
ג. לא רצו להשתמש באבנים, שנעשו על ידי ה'. ד. א' וג' נכונות.

שאלות לכיתות ו' עד ז'

3. **לפי רמב"ן מדוע נכתבה פרשת שכרותו של נח וחטאו של חם? (ט')**

א. ללמד כמה חמור - בזיון הורים. ב. ללמד שצריך להיזהר משכרות.
ג. כדי לספר מדוע נתנה ארץ כנען לאברהם. ד. ב' ו ג' נכונות.

2. **בעל הטורים - איך הצליח נח לבנות תיבה שתקלוט את כל החיות?**

א. השקיע מחשבה הנדסית רבה ומתוחכמת. ב. הכניס רק גורי חיות.
ג. הוא עשה ככל יכולתו וה' סייע בידו. ד. תשובות א' וב' נכונות.

הודעות ופרסומים תורניים

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים ע"ש: אודליה פינקלר (תורג'מן) ז"ל - נקודת אור בחשמונאים פעילה בימים: ראשון, ורביעי בערב, וביום רביעי בבוקר – לפרטים יהודית חדד 054-5555315.

בית מדרש "ברכת אברהם" – "תפארת זקנים לוי יצחק" לבעלי בתים וגמלאים מרחיב ומגוון את פעילותו – פועל בימי ראשון עד חמישי בין השעות 8:15 **עד** 13:00 **– לפרטים - שמעון בוחניק** – 050-2339941

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות חינמי ללימוד תורה משמעותי על ידי כעשרים ושישה אברכי כולל "ברכת אברהם" לימי אזכרה של קרוב משפחה ולהבדיל להודיה לה' יתברך על הטוב והחסד – נא לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941

בקרוב ייפתח מחזור ב' לתוכנית (קורס) "סומכים" להסמכת רבנים ומנהיגי קהילה – לפרטים לפנות לרב שמעון בוחניק – 050-2339941

ברכות חמות

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לזוג הצעיר – נועם יחיאל ותאיר הלל מאירי הי"ו לרגל נישואים להם ולמשפחותיהם משפחת מאירי הי"ו ומשפחת עסיס הי"ו

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתזכו להקים בית לתפארת, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לזוג הצעיר – פנטה וליזי (עליזה) אילאו הי"ו לרגל נישואים להם ולמשפחותיהם משפחת אילאו הי"ו ומשפחת אילוז הי"ו

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתזכו להקים בית לתפארת, מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

הקדשה לעילוי נשמת

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יעיש חנניה בן לאה עמור ע"ה
עמרם בן מרים קרסנטי ז"ל
שלמה בן סוליקא אלבז ז"ל
ר' מכלוף בן נונה הכהן ז"ל
רחמים (רמי) חיים בן שרה אליצור ע"ה
יוסף בן מסעודה ראומי ע"ה
גלעד בן דניאל ושרית אלמליח ע"ה וה"ד

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

זכריה בן יונה ומנשה תנעמי ז"ל
מרים בת שרה אילוז ע"ה
מרים בת סוליקה עמרני ע"ה
רות מדלן בת ג'ורג'יה שביט ע"ה
שרה (קרין) בת חווה יורקביץ ז"ל
עמל בת נג'י וג'ורג'יה נחום ז"ל

הלכה ממקורה - על סדר השו"ע

חובת קביעת עיתים לתורה

מקור בנביא

מדברי החיזוק, שאמר הקב"ה ליהושע, פרק א' פסוקים ח' וט' עם כניסת עם ישראל לארץ ישראל לכובשה, נקבעו יסודות רבים בקשר למצוות תלמוד תורה: **"לא ימוש ספר התורה הזה מפיך והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל: הלוא צויתיך חזק ואמץ אל תערץ ואל תחת כי עמך ה' אלוקיך בכל אשר תלך".**

מקור בתלמוד

מהי המשמעות העולה ממילות הפסוק ביהושע: **"לא ימוש ספר התורה הזה מפיך"**, וכיצד תוכנו משתלב עם הפסוק בתורה: **"ואספת דגנך ותירשך ויצהרך"**. במסכת ברכות לה: מובאת מחלוקת בין רבי ישמעאל לבין רבי שמעון בר יוחאי בעניין זה.

לדעת רבי ישמעאל מצוות תלמוד תורה משתלבת עם דרכו של עולם כך: אדם צריך לעסוק בפרנסה, כפי ההכרח ולשלב זאת עם תלמוד תורה, שאם לא ינהג כך, הוא עלול להצטרך לבריות ולהתבטל מדברי תורה. לעומתו, לדעת רבי שמעון בר יוחאי, הפסוקים מתארים שני מצבים של ישראל. במצב בו עם ישראל עושים את רצון ה', מתקיים: **"לא ימוש ספר התורה הזה מפיך"** הם עוסקים בתלמוד תורה, ומלאכתם נעשית על ידי אחרים. ובמצב בו עם ישראל אינם עושים את רצון ה', מתקיים הפסוק: **"ואספת דגנך..."** ויתרה מזאת מלאכת אחרים נעשית על ידם.

אביי מסכם שבפועל הרבה עשו כשיטת רבי ישמעאל והצליחו בכך, ויש שעשו כשיטת רבי שמעון בר יוחאי ולא הצליחו בזה. ומשמע שלדעתו ההלכה כדעת רבי ישמעאל: **"אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן א"ל רבא לרבנן במטותא מינייכו ביומי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי כי היכי דלא תטרדו במזונייכו כולא שתא..."**

פסיקה להלכה

וכן פסק להלכה הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א' הלכה יב': **"כיצד היה בעל אומנות והיה עוסק במלאכתו שלש שעות ביום ובתורה תשע..."**. וכן פסקו הטור ובשו"ע סימן קנו': **"ואח"כ ילך לעסקיו דכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עוון שאם אין לו מה יאכל העוני יעבירנו על דעת קונו, ומכל מקום לא יעשה מלאכתו עיקר אלא עראי ותורתו קבע כמו שמצינו בחסידים הראשונים שהיו עושין מלאכתן עראי ותורתן קבע וזה וזה נתקיים בידן כי אין מעצור לה' להושיע ברב או במעט..."**

מקור בתלמוד

ממסכת מנחות צט: משמע שאדם יוצא ידי חובת תלמוד תורה ע"י קריאת שמע שחרית וערבית. ומההמשך למדים, שחייב אדם ללמוד תורה יומם ולילה. ניתן להסביר שהמידה הפחותה ביותר של תלמוד תורה היא אמירת קריאת שמע שחרית וערבית, כדברי רבי יוחנן בשם רשב"י, ומידה מרובה ביותר והיא להגות בתורה יום ולילה כדברי רבי ישמעאל בתשובתו לאחיינו.

ריטב"א

הריטב"א בנדרים ח. מפרש שבקריאת שמע שחרית וערבית יוצא ידי חובת תלמוד תורה, רק מי שאין לו אפשרות ללמוד מעבר לכך. ו"אור שמח" על הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה, פרק א' הלכה ב' מבאר שלמצוות תלמוד תורה יש גדר השייך לכלל והוא קריאת שמע שחרית וערבית. וגדר המשתנה מאדם לאדם, לפי כישרונותיו ויכולותיו.

מקור בתלמוד

עד כה עסקנו בגדרי מצוות תלמוד תורה. להלן נעסוק במצוות קביעת עיתים לתורה. הגמרא במסכת שבת דף לא. מתארת את מעמד הדין של איש מישראל בהגיעו לבית עולמו ואת השאלות שהוא נשאל. מלשון השאלה לגבי לימוד תורה משמע, שאין אדם נשאל על עצם לימוד התורה, אלא על קביעת עיתים לתורה. וכן על החשיבות שלימוד התורה יבוא ממקום של יראת שמים.

רש"י מבאר את החשיבות של קביעת עיתים לתורה, ומדבריו מתבאר מדוע אדם נשאל על קביעת עיתם לתורה ולא על לימוד התורה – אדם צריך לעסוק במלאכתו (דרך ארץ) לפרנסתו, אולם עשוי הוא להימשך לעסוק בזה כל היות ולא להותיר זמן ללימוד תורה, על כן צריך הוא להקדיש זמן קצוב וקבוע ללימוד וזה הוא "קביעת עיתים לתורה".

מקור בתלמוד

מהגמרא בעירובין סה. עולה שלקביעות עיתים לתורה יש רמת חיוב גבוה, ולכן אדם שקבע זמן ללימודו ולא עמד בו, הרי זה כלווה אשר חייב לפרוע את חובו: **"רב אחא בר יעקב יזיף ביממא ופרע בליליא"**.

פסיקה להלכה בשו"ע

מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן קנה' סעיף א' את החובה על כל אדם מישראל לקבוע עיתים ללמוד תורה וכי חייב הוא להקפיד על שמירת זמן זה של הלימוד, אפילו אם הדבר יגרום למניעת רווחים כספיים, והוסיף הרמ"א, שאף מי שאינו יודע ללמוד - מחוייב לכל הפחות לקבוע זמנים לישיבת בית המדרש: **"אחר שיצא מבית הכנסת, ילך לבית המדרש, ויקבע עת ללמוד, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירנו אף אם הוא סבור להרוויח הרבה. הגה: ואף מי שאינו יודע ללמוד ילך לבית המדרש ושכר הליכה בידו...ויכנס בליבו יראת שמים..."**

משנה ברורה

במשנה ברורה בס"ק ב' כתב שטוב שלקבוע עת ללימוד התורה לפני שיצא לעיסוקיו: **"ויקבע: דאיתא בגמרא, כשמכניסין אדם לדין שואלין אותו - קבעת עתים לתורה? וטוב שיקבע העת מיד אחר התפלה משום ילכו מחיל אל חיל וכנ"ל, וגם דאם ילך מקודם לעסקיו חיישינן שמא ימשך ויתבטל קביעותו..."**

כף החיים

בספר כף החיים בס"ק ג' כתב שהמנהג הוא לקבוע לימוד מיד אחרי התפילה ולומר אחריו קדיש דרבנן.

פסקי תשובות

בספר פסקי תשובות בסימן קנה' אות א' כתב עצה שתועיל לקביעת עיתים לתורה: **"ובאותו שעה שקבע לעצמו זמן לימודו, כתב באור צדיקים (סימן כב'...) שידמה לעצמו כמי שאינו נמצא בעולם הזה רק בגן עדן לפני השכינה, ובזה ינצל גם מניסיונות אלו הרוצים להפריעו בעניינים דחופים בעסקי העולם הזה".**

ילקוט יוסף

גם בספר ילקוט יוסף בסימן קנה' - לילך לבית המדרש – סעיף ג' פסק את עניין קביעת עיתים לתורה והדגיש שיש לשמור על קביעות זו, גם אם סבור האדם שיהיה לו הרבה רווח באותו זמן: **"אחר שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש, ויקבע עת ללמוד בכל יום, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעבירנו אף אם הוא סבור להרוויח הרבה".**